

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนา SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY AND DEVELOPMENT

¹ทัศนีย์ साแก้ว ปิ่นสวัสดิ์

¹Tasanee Sakaew Pinsawasdi

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, ประเทศไทย
Chandrakasem Rajabhat University, Thailand

tasanee.pi@chandra.ac.th

Received : February 6, 2023; Revised : March 28, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง Sufficiency Economy Philosophy (SEP) เป็นกระบวนทัศน์ในการพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic) มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนามนุษย์สู่ความยั่งยืน มุ่งเน้นวิถีชีวิตที่สมดุลบนหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ความพอประมาณ (2) ความมีเหตุผล และ (3) มีภูมิคุ้มกันตนเอง เพื่อนำมาประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ โดยมีเงื่อนไขสำคัญ คือ การอาศัยความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆอย่างรอบด้าน อาศัยความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันประกอบการวางแผนและระมัดระวังในการนำไปใช้ในการปฏิบัติ รวมถึงเงื่อนไขอีกประการหนึ่ง คือ คุณธรรมที่ต้องเสริมสร้างประกอบด้วยการตระหนักในคุณธรรม การมีความซื่อสัตย์ สุจริต อดทน มีความเพียรและใช้สติปัญญาและรอบคอบในการดำเนินชีวิต (Bergsteiner & Dharmapiya , 2016) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทยและวิถีชีวิตทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค (Anurat Anantanatorn ,2017) รวมทั้งเป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ นับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในระดับโครงสร้างจากความไม่สมดุล การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ในการพัฒนา จะทำให้เกิดวิถีของการพัฒนา(Develop Path) และผลของการพัฒนา (Develop Goal) ที่สมดุล ความพอเพียงจึงเป็นทั้งวิธีการ (Means) ที่คำนึงถึงความความสมดุล ความพอประมาณ และการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อนำไปสู่ผลของการกระทำ (Ends) ที่ก่อให้เกิด

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

ผลของการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านที่คำนึงความยั่งยืนของทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ทุนทางสิ่งแวดล้อม และทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรม

คำสำคัญ: ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, การพัฒนา

Abstract

Philosophy of Sufficiency Economy (SEP) is a holistic development paradigm with the aim of developing humans towards sustainability. Focus on a balanced lifestyle based on 3 important principles (1) moderation (2) reasonableness and (3) self-immunity. to be used in planning decisions and actions. The important condition is to rely on comprehensive knowledge about various academic subjects. Relying on carefulness to take that knowledge into consideration and linking it together in planning and be careful in putting the plan into practice including another condition, , the morality that must be strengthened consists of being aware of morality t, honest, patient, diligent, and using wisdom and caution in living life (Bergsteiner & Dharmapiya, 2016) Sufficiency Economy Philosophy is a concept based on Thai culture and way of life at both the micro and macro levels (Anurat Anantanatorn, 2017) as well as being a guideline for living and behaving for people at all levels, from the family level, community level and state level in developing and managing the country in the middle way Especially economic development in order to keep up with the globalized world. It is also a way to solve problems at the structural level from imbalances. Applying the philosophy of sufficiency economy to development It will create a balanced development path and results of development. Sufficiency is therefore both a method that takes into account balance, moderation, and building immunity to lead to results of actions that create results of change in every aspect that takes into account sustainability of human capital, social capital, environmental capital and intellectual and cultural capital

Keywords : Sufficiency Economy Philosophy, Development

บทนำ

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าภาครัฐและองค์กรต่างๆได้มีการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายต่างๆมากขึ้น และให้ความสำคัญกับบทบาทของภาคส่วนอื่นๆไม่ว่าจะเป็นกลุ่มพลเมือง องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ภาคเอกชน ให้เข้ามามีบทบาทร่วมกับภาครัฐในการพัฒนา นับตั้งแต่การร่วมค้นหาสาเหตุร่วมกันกำหนดแผนงาน ร่วมกันปฏิบัติ และร่วมกันประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ มีความต่อเนื่องและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงจุดด้วยการมีส่วนร่วม บริบทขององค์กรหรือระบบงานภาครัฐยังมีปัญหาอยู่มาก ระบบงานภาครัฐจำเป็นต้องอาศัยการปรับตัวหรือบูรณาการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี เป็นต้น การพัฒนาระบบต่างๆในการบริหารจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนจากคนในท้องถิ่น มากกว่าอาศัยความช่วยเหลือจากส่วนกลางเพราะจะก่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ของชุมชน นำมาสู่การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีคุณลักษณะที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับและทุกสาขา โดยมีหลักการที่คล้ายคลึงกัน คือ เน้นการปฏิบัติอย่างพอประมาณ มีเหตุผลและสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองและสังคม โดยดำเนินการด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง รวมถึงการสร้างสร้างเครือข่ายเพื่อความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ อุทัย เลาหวิเชียร (2561: 32) สะท้อนให้เห็นว่าปรัชญาเบื้องหลังของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การเล็งเห็นถึงปัญหาในการบริหารองค์การในปัจจุบันที่ต้องเผชิญกับบริบทรอบด้านที่มีความเป็นพลวัต ไม่ว่าจะเป็นปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต ความเหลื่อมล้ำทางสถานะและการเข้าถึงโอกาสทางสังคม ความไม่เท่าเทียมในการกระจายทรัพยากรที่มีคุณค่าให้กับบุคคลที่มีความหลากหลายในสังคม ปัญหาในการแข่งขันเพื่อก่อให้เกิดการได้เปรียบระหว่างองค์การ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดการปรับตัวและการบูรณาการความร่วมมือขององค์การต่างๆเพื่อความอยู่รอด เมื่อพิจารณาองค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะพบว่ามีความเชื่อมโยงหลักของการจัดการองค์การและการบริหารการพัฒนา ดังนี้

(1) ความพอประมาณ นอกจากจะเป็นหลักสำคัญในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้วยังเป็นหลักการสำคัญในการบริหารองค์การที่แต่ละองค์กรที่จะต้องให้เกิดความสมดุลกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นและบริบทรอบด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมุ่งเสริมสร้างพัฒนาองค์ความรู้และภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่อง ความพอประมาณนี้ พบว่าเป็นแนวทางปฏิบัติที่มาอย่างยาวนานในสังคมไทย ดังจะเห็นได้จากลักษณะการดำรงชีวิตของคนไทยที่มีความเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ฟุ้งเฟ้อจนเกินกว่าศักยภาพของตนเอง รวมถึงการแบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยการแบ่งปันส่วนที่สามารถหามาได้เกินกว่าความต้องการให้กับผู้อื่น ความพอประมาณอาจแบ่งได้เป็นความพอประมาณโดยเปรียบเทียบกับกฎเกณฑ์ของสังคมที่ถูกกำหนดขึ้น และความพอประมาณโดยเปรียบเทียบกับศักยภาพของตน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2546: 77) ได้นำเสนอเกี่ยวกับแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ในการอธิบายความหมายและนิยามของความพอประมาณให้มีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ด้วยการ

นำเสนอว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดการปฏิบัติเพื่อให้เกิดสถานะสมดุล (Optimization) คือ การตัดสินใจเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดในภาวะที่ทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด เช่น เวลา เงิน บุคลากร จึงต้องพยายามจัดสรรการใช้ทรัพยากรดังกล่าวให้ได้ผลตอบแทนสูงสุด และเนื่องจากมนุษย์ทุกคนมีความคิดความอ่านมีเหตุผล และต้องการนำมาซึ่งผลประโยชน์สูงสุดทางเศรษฐกิจให้กับตนเองแต่ละบุคคลต่าง มีข้อจำกัดในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อประโยชน์สูงสุดจึงไม่สามารถแสวงหาความรู้หรือข้อมูลได้ทุกเรื่องในชีวิต จึงต้องมีการตัดสินใจที่มีเหตุผลอย่างจำกัด (Bounded Rationality) (2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจในทางการบริหารที่สมเหตุสมผล ความสามารถในการนำทรัพยากรมาใช้อย่างเหมาะสม รวมถึงมีการกระจายทรัพยากรและการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าได้อย่างเหมาะสม ความมีเหตุผลเป็นองค์ประกอบของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่าด้วยแนวคิดพฤติกรรมที่มีเหตุผล (Rational Behavior) ในทางเศรษฐศาสตร์ หมายถึง กระบวนการตัดสินใจที่อยู่บนพื้นฐานของการตัดสินใจที่ส่งผลให้ได้รับอรรถประโยชน์สูงสุด (Max Utility) ของแต่ละบุคคลส่วนใหญ่มักตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่าทุกการกระทำของทุกบุคคลไม่ว่าในกิจกรรมใดหากบุคคลมีความรู้ความเข้าใจและความรอบคอบ ประกอบกับการตัดสินใจแล้ว พฤติกรรมทางเศรษฐศาสตร์ของแต่ละคนจะนำไปสู่ผลรวมที่มีการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ความมีเหตุผลถือได้ว่าเป็นกระบวนการเสริมสร้างความพอใจเป็นไปแต่โดยความพอประมาณ ระดับความมีเหตุผลสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความรู้และประสบการณ์ที่เกิดขึ้น (3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดี สะท้อนถึงความสามารถที่จะปรับตัวให้รู้และเท่าทันพลวัตการเปลี่ยนแปลงจากภายในภายนอก รวมถึงมีการจัดการความเสี่ยง (Risk Management) คือ องค์การมีการดำเนินงานที่เป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายจากการกำหนดนโยบายหรือการดำเนินงาน รวมถึงมีศักยภาพในการจัดการภายใต้สภาวะวิกฤติ (4) เงื่อนไขความรู้ คือ ความมีปัญญาและความมีสติ รอบรู้เกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆอย่างรอบด้าน เชื่อมโยงความรู้ด้านต่างๆอย่างรอบคอบและเท่าทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพื่อพร้อมรับมือหรือแก้ไขความเปลี่ยนแปลงนั้นๆที่อาจจะเกิดขึ้นภายในและภายนอกองค์กร (5) เงื่อนไขคุณธรรม คือ คุณธรรมของผู้นำองค์กรในการยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง การมีวิสัยทัศน์ การยึดหลักความมีเหตุผล เงื่อนไขคุณธรรมครอบคลุมถึงความซื่อสัตย์ ขยันอดทน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รวมถึงการมีศักยภาพ ในการบริหารองค์การภายใต้ความหลากหลายความเปลี่ยนแปลงและการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในองค์การไปสู่การเป็นองค์การที่ยั่งยืน

ความแตกต่างระหว่างการพัฒนาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาแบบเร่งรัด

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy : SEP) ได้ถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในแวดวงวิชาการเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งเป็นผลพวงจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่มีได้คำนึงถึงระดับความเหมาะสมกับศักยภาพของประเทศ รวมถึงความพร้อมของคนและระบบ การหวังพึ่งพิงจากต่างประเทศมากเกินไปทั้งในด้าน

ความรู้ เงินลงทุนหรือการตลาด โดยมิได้มีการเตรียมสร้างพื้นฐานจากภายในประเทศให้มีความมั่นคงเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีเพื่อให้สามารถพร้อมรับกับความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลง Avery & Bergsteiner (2016) ได้นำเสนอทัศนะในหนังสือ Sufficiency Thinking: Thailand's Gift to an Unsustainable World ว่าการพัฒนาในยุคโลกาภิวัตน์ เศรษฐศาสตร์กระแสหลักไม่สามารถแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจโลก รวมถึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ ความเหลื่อมล้ำ ความไม่เสมอภาคได้ ดังนั้น ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ (Mongsawad and Thongpakde, 2016 ; สุเมธ ตันติเวชกุล, 2556; คำนาย อภิปรัชญากุล, 2558) การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาให้ความสำคัญแต่เพียงเศรษฐกิจและวัตถุดิบสำคัญที่จะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ผ่านมา การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (paradigm) และกระบวนการพัฒนารวมถึงปรับเปลี่ยนโครงสร้างความคิดของมนุษย์จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในอดีตกระบวนทัศน์ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา คือ กระบวนทัศน์แบบแยกส่วนที่มองปรากฏการณ์แยกย่อยออกเป็นส่วนๆโดยไม่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน แต่ในความเป็นจริงแล้วในปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันไม่สามารถแยกออกเป็นส่วนๆได้ ในปัจจุบันปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับปัจเจก ครอบครัว องค์กร และชุมชน เป็นแนวทางแก้ปัญหาในระดับโครงสร้างจากความไม่สมดุลจากการพัฒนาในอดีต (Anurat Anantanatorn , 2017; ศุภนัยศึกษาและพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง, 2551) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทางเลือกใหม่ในการสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจกับความเสื่อมถอยของวัฒนธรรมชุมชนและสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากการพัฒนาประเทศบนแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาแบบดั้งเดิมที่มุ่งเน้นสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาอุตสาหกรรมแต่เพียงอย่างเดียว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสมดุลและการพัฒนาที่มั่นคงในทุกขั้นตอนและทุกระดับจากบุคคล ครอบครัว ชุมชนสู่สังคมและรัฐ โดยมุ่งเน้นความสมดุลในการพัฒนาด้วยการใช้ทรัพยากรรวมถึงทุนทางสังคมที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า รวมถึงให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและความมั่นคงทางวัฒนธรรมในทุกขั้นตอนและทุกระดับการพัฒนา จากที่กล่าวมาข้างต้นนำมาสู่การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างการพัฒนาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาแบบเร่งรัด (Anurat Anantanatorn ,2017) ดังนี้

(1) ความแตกต่างในประเด็นแหล่งข้อมูลและชุดความคิด การพัฒนาเศรษฐกิจแบบเร่งรัดตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดทฤษฎีตะวันตกและมุ่งมองว่าการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นกระบวนทัศน์ (Kornkanok Sarapirom and Hiren Sarkar, 2018, p. 8) ได้ให้ทัศนะว่าในปัจจุบันเศรษฐกิจทุนนิยมเป็นระบบเศรษฐกิจหลักที่ประเทศต่างๆทั่วโลกใช้เป็นเข็มทิศในการพัฒนาประเทศให้เติบโตและมั่นคงบนพื้นฐานของการให้ความสำคัญกับเสรีภาพอย่างเต็มที่สำหรับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่พึงประสงค์ ภาคเอกชนสามารถตั้งเป้าหมายตามผลประโยชน์ผ่านการแสวงหาผลกำไรสูงสุด เพื่อตอบสนองความต้องการอันเกิดจากค่านิยมวัตถุนิยมที่หลากหลาย ในขณะที่ทุกคนประชาชนถูกเอารัดเอาเปรียบมากขึ้น นำมาซึ่งการเกิดปัญหาความไม่เท่าเทียม ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน และปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติที่เพิ่มสูงขึ้น แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเร่งด่วนต่างจากการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีแหล่งข้อมูล

และชุดความคิดตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดทฤษฎีของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งมุ่งมองว่าการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ ปรัชญา (Cabannes & Boaventura Santos, 2010; Grossman and Fauler, 2011) มีพื้นฐานมาจากหลักทางพระพุทธศาสนา และมีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ชนบทของประเทศไทย โดยมีได้ขัดแย้งกับโครงสร้างและกลไกของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่เป็นเศรษฐกิจกระแสหลักของประเทศไทย (คณะกรรมการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชา สภาศับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2560) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการพัฒนาผ่านการบูรณาการในหลากหลายมิติไม่ว่าจะเป็นมิติทางกายภาพ สังคมและจิตวิญญาณ บนหลักการ 3 ประการ คือ (1) การกลั่นกรองเพื่อการป้องกันที่เพียงพอจากผลกระทบจากปัจจัยภายในและภายนอกผ่านการวางแผนและการนำไปปฏิบัติ (2) ความมีเหตุผลคือการประยุกต์ใช้ความรู้ผ่านปัญญาและความรอบคอบ และ (3) ภูมิคุ้มกันตนเองเป็นการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อรับมือกับผลกระทบด้านลบจากปัจจัยภายนอก

(2) ความแตกต่างในประเด็นด้านเศรษฐกิจ ระหว่างการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเร่งรัด มีดังนี้ การพัฒนาเศรษฐกิจแบบเร่งรัดมีการกำหนดนโยบายเร่งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญทางเศรษฐกิจประการหนึ่งของประเทศกำลังพัฒนาในการเพิ่มรายได้ประชาชาติให้เท่าทันกับประเทศพัฒนา การผลักดันหรือเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศด้วยการสะสมทุนของประเทศที่มากเกินไป (ประสพโชค มิ่งสวัสดิ์, 2551, หน้า 161) ก่อให้เกิดการเบียดเบียนสวัสดิการส่วนอื่นๆของระบบเศรษฐกิจนำมาซึ่งการใช้จ่ายภาครัฐที่ไม่ถูกต้อง (Expenditure Misallocation) ละเลยสวัสดิการสังคมและประชาชน ก่อให้เกิดปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมต่างๆ มากมาย

นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดค่านิยมแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองและพวกพ้อง มุ่งเน้นการเพิ่มผลกำไรสูงสุดด้วยการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างจำกัดโดยมิได้ตระหนักถึงผลกระทบต่อส่วนรวมและคนรุ่นหลัง แตกต่างจากการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ให้ความสำคัญต่อการสร้างฉันทามติร่วมและความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (John Nirenberg, 2017; Prasopchoke Mongsawad, 2010) การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งมองว่าเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนานั้นไม่ใช่การเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของมนุษย์ เพราะประชากรส่วนใหญ่ของโลกยังคงยากจนและขาดความจำเป็นพื้นฐานอื่น ดังนั้นการพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์จึงไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับค่าเงินหรือสินทรัพย์เท่านั้น ดังจะเห็นได้จากเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (The Millennium Development Goals) มีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงความเป็นอยู่ของผู้คน กำจัดความยากจน พัฒนาการศึกษา ส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีมุมมองทางเศรษฐศาสตร์ที่มีได้มุ่งแสวงหาแนวทางที่สนองความต้องการแต่เพียงด้านเดียวด้วยเหตุผลที่ว่าความปรารถนานั้นปราศจากขอบเขตและขีดความสามารถที่จะสนองความปรารถนานั้นมีจำกัด (คณะกรรมการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชาสภาศับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2560 ; ญัฐพล ทองภักดี, 2558) ปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียงช่วยให้เกิดความตระหนักว่าการพึ่งพากระบบตลาดแต่เพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการพัฒนาการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพได้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นเรื่องทุนทางสังคม (Social Capital) ความไว้วางใจ (Trust) ระหว่างสมาชิกในสังคมและเครือข่ายทางสังคม ความซื่อสัตย์ก่อให้เกิดทุนทางสังคมที่เรียกว่าความไว้วางใจกัน ความไว้วางใจเช่นนี้จะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อเครือข่ายและการทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม รวมถึงการแบ่งปันร่วมกัน นำมาซึ่งการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและความอยู่ดีมีสุขของคนในสังคม

(3) ความแตกต่างประเด็นสังคมและวัฒนธรรม พบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจแบบเร่งรัดมุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจแต่เพียงด้านเดียว ดังที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับต่างๆในอดีตที่ผ่านมาดังที่กล่าวไปแล้วช่วงต้นนำมาซึ่งการที่ประเทศไทยได้รับอิทธิพลภายใต้ทุนนิยมกระแสเสรีนิยมใหม่ (Neo-Liberal Economics) ส่งผลกระทบเป็นอย่างยิ่งต่อโครงสร้างสังคมเดิมและค่านิยมของคนในสังคม กระบวนการกลายเป็นอุตสาหกรรม กระบวนการกลายเป็นเมือง การตลาดแบบกลไกภายใต้ระบบทุนนิยมโลก ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและพฤติกรรมของประชาชนในสังคม เป็นการให้ความสำคัญกับความพึงพอใจส่วนบุคคลสูงสุด นำมาซึ่งการแก่งแย่งแข่งขันเพื่อตอบสนองความต้องการของปัจเจก ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของโลกาภิวัตน์ที่ส่งผล กระทบต่อชุมชนและการพัฒนาชุมชนคือการแพร่กระจายค่านิยมสังคมทันสมัย ประกอบกับสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เอื้อต่อการปรับตัวรับค่านิยมจากภายนอก จึงทำให้ชุมชนได้รับค่านิยมที่แพร่กระจายจากสังคมประเทศตะวันตก เช่น การแต่งกาย การใช้สินค้าหรือบริการที่สะดวกสบายการแพร่กระจายของค่านิยมนี้เกิดจากปัจจัย 3 ประการคือ ผลทางวัฒนธรรม (Acculturation) การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Cultural Reproduction) และการกล่อมเกลางานทางสังคม (Socialization) (เสาวณิต จุลวงศ์, 2562) มูลค่าทางเศรษฐกิจในระบบทุนนิยมปัจจุบันได้มีส่วนให้เกิดความแปลกแยกของมนุษย์ในสังคมสมัยใหม่ไม่มากนักน้อย ทุนนิยมนำไปสู่ความล่มสลายของวิถีชีวิตดั้งเดิมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายรูปแบบ ส่วนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางที่มีความสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนมิติแบบองค์รวม คือ มีความครอบคลุมทั้งมิติทางด้านความคิด ทางด้านเศรษฐศาสตร์ ทางด้านการพัฒนา ทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรมชุมชน ทางด้านการเมือง และทางด้านวัฒนธรรม (Ubonsri and Pannun , 2013 ;จุฑาพรรธน์ ผดุงชีวิต, 2551) การสร้างเครือข่ายระหว่างผู้คนและชุมชนบนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงช่วยสร้างการแบ่งปันขึ้นในชุมชน การแบ่งปันนั้นคือการใช้ทรัพยากรร่วมกัน สนับสนุนเกื้อกูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งทำให้สามารถลดรายจ่ายหรือต้นทุนในการผลิตรวมถึงก่อให้เกิดการออมในชุมชน

(4) ความแตกต่างในประเด็นสิ่งแวดล้อม ทุนธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ หากมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากเกินไปจนหมดลงจะส่งผลร้ายต่อสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อประชากรรุ่นหลัง ภาคการเกษตรและชนบทเป็นรากฐานที่สำคัญและเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ (ประสพโชค มั่งสวัสดิ์, 2551) แต่เกษตรกรรมของไทยได้ก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างสูงเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ นำมาซึ่งการเกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน (คณะอนุกรรมการส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรและชนบท, 2558)

(5) ความแตกต่างในประเด็นด้านอื่นๆ การพัฒนาเศรษฐกิจแบบเร่งด่วนให้ความสำคัญกับการวัดความมั่งคั่งของประเทศด้วยผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) และผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) ตัวชี้วัดเหล่านี้ถูกใช้อย่างกว้างขวางในการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ (Piketty, 2014; Kornkanok Sarapirom and Hiren Sarkar, 2018) ผลพวงจากระบบทุนนิยมก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่ทวีความรุนแรงขึ้น พบว่า อัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ทุน (Capital) สูงกว่าอัตราการเติบโตของรายได้ส่วนแบ่งของรายได้ที่มาจากแรงงาน (Labor Income) มีสัดส่วนลดลงเรื่อยๆ ความมั่งคั่งกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มคนจำนวนน้อยที่เป็นเจ้าของทุนเหล่านั้น ในส่วนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และความเท่าเทียมระหว่างคนจนกับคนรวยด้วยการเปิดโอกาสการมีส่วนร่วม ให้ภาคประชาสังคมและภาคประชาชนเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพ (คณะกรรมการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชาสภขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2560)

การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการองค์การ

กระบวนการบริหาร หรือ POLE (อุทัย เลาหิเชียร, 2554: 5) ประกอบด้วย (1) การวางแผน (Planning) ถือได้ว่าเป็นหน้าที่แรกของผู้บริหาร ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย นโยบาย ตลอดจนวิธีการในการปฏิบัติงานการต่างๆ ไว้ล่วงหน้าเพื่อให้สมาชิกในองค์การใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการวางแผน การเตรียมนโยบาย แผนงาน หรือโครงการต่างๆควรให้ความสำคัญกับการกำหนดวัตถุประสงค์ซึ่งเป็นระบบย่อยในกระบวนการวางแผนนี้ที่นำไปสู่การพัฒนาที่สร้างความสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้เกิดขึ้นพร้อมกับการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้การสร้างฐานให้เข้มแข็งและสมดุลผู้จะต้องมีความตระหนักเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้สามารถนำมาขับเคลื่อนในหน่วยงานและประยุกต์ใช้ในระบบของการทำงานทุกระดับจากระดับบนและระดับล่างควบคู่กันไปอย่างสมดุล (2) การจัดองค์การและระเบียบงาน (Organizing) คือ ภาระหน้าที่ของผู้นำในการวางรูปแบบหรือการออกแบบโครงสร้างขององค์การ ตลอดจนการจัดระเบียบวิธีการปฏิบัติภายในหน่วยงานเพื่อใช้เป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานให้สำเร็จลงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นกระบวนการที่น่าองค์กรประกอบต่างๆ รวมถึงโครงสร้างขององค์การซึ่งเป็นระบบย่อยของกระบวนการจัดการองค์การและระเบียบงานนี้ให้มีการเชื่อมโยงประสานงานกันเพื่อให้เกิดผลดีที่สุดต่อองค์การ สิ่งที่มีความสำคัญกับการออกแบบองค์การที่ดี คือ ความสอดคล้องกับเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมขององค์กรในขณะนั้น โดยเฉพาะสภาวะแวดล้อมภายนอกที่มีความเกี่ยวข้องกับการออกแบบองค์การโดยตรง ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าภาครัฐได้มีการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายต่างๆมากขึ้นและมีการจัดองค์การในรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนบทบาทและปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์กับประชาชนเป็นรูปแบบแนวนราบ (horizontal relationship) มากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับบทบาทของภาคส่วนอื่นๆไม่ว่า

จะเป็นกลุ่มพลเมือง องค์การไม่แสวงหาผลกำไร ภาคเอกชน ให้เข้ามามีบทบาทร่วมกับภาครัฐในการพัฒนานับตั้งแต่การร่วมค้นหาคำสาเหตุ ร่วมกันกำหนดแผนงาน ร่วมกันปฏิบัติ และร่วมกันประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ มีความต่อเนื่องและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงจุดด้วยการมีส่วนร่วมผ่านรูปแบบการดำเนินการแบบเครือข่าย (Network) (3) การทำหน้าที่เป็นผู้นำ (leading) ในการบรรลุผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาใดๆ รวมทั้งการการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการองค์การ จำเป็นต้องอาศัยทั้งปัจจัยภายนอกคือบริบทที่เกิดขึ้นรอบด้านไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม และปัจจัยภายใน คือ ผู้นำที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจกับทักษะในการจัดการ Hoy and Miskel (2005: 201) เสนอว่า ผู้นำเป็นบุคคลสำคัญที่เป็นหลักให้กับองค์การ ผู้นำจะมีอิทธิพลอย่างจริงจังในกระบวนการที่ช่วยให้้องค์การสามารถบรรลุเป้าหมายด้วยการสร้างกิจกรรมและสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มโดยมุ่งให้บุคคลอื่นคล้อยตามว่ามีสิ่งใดบ้างที่จะต้องดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อองค์การ จากคำนิยามความเป็นผู้นำข้างต้นสู่การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ คือ ภาวะผู้นำ (Leadership) ซึ่งเกิดจากการพัฒนาและการสั่งสมประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถและทักษะต่างๆ การพัฒนาองค์การที่มีความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับเสถียรภาพขององค์การและประโยชน์ระยะยาวมากกว่า เน้นแบ่งปันผลประโยชน์และเอาใจใส่ดูแลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม มีการวางแผนการดำเนินงานที่ละเอียดรอบคอบ ทั้งแผนด้านการผลิต การตลาด การเงิน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการลงทุนเพิ่ม เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์การที่เน้นคุณธรรม แสวงหาและแบ่งปันความรู้ รวมทั้งเสริมสร้างความไว้วางใจต่อกันเป็นสำคัญ การพัฒนาที่สมดุลจึงเป็นผลผลิตของพฤติกรรมแบบพอเพียงโดยผ่านภาคปฏิบัติซึ่งก่อให้เกิดผลลัพธ์ (Outcome) ที่สำคัญคือการพัฒนาองค์การที่ยั่งยืน

Avery & Bergsteiner (2016, pp. 239-240) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำขององค์การที่ยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในหนังสือ Sufficiency Thinking: Thailand's Gift to an Unsustainable World โดยทำการเปรียบเทียบหลักปฏิบัติของภาวะผู้นำแบบผึ่งกับแบบตักแตน ซึ่งผู้นำแบบผึ่งคือผู้นำที่ยึดองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการจัดการเครือข่าย ส่วนผู้นำแบบตักแตนคือผู้นำที่ไม่ได้ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการองค์การจากการเปรียบเทียบภาวะผู้นำแบบผึ่งกับแบบตักแตนของ Avery & Bergsteiner ผลการศึกษาพบว่าผลการบริหารงานของผู้นำแบบผึ่งก่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองและการอยู่รอดของเครือข่ายประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการ (Bergsteiner & Dharmapiya, 2016, pp. 43-45) คือ

(1) การพึ่งตนเอง (Self-Reliance) หลีกเลี่ยงการพึ่งพิงผู้อื่นมากเกินไปเพราะจะทำให้องค์การตกอยู่ในความเสี่ยง เช่น ไม่กู้เงินจำนวนมากมาลงทุน ลดการพึ่งพิงเทคโนโลยีจากภายนอกที่มีราคาแพง ส่งเสริมให้พนักงานใช้ความรู้ที่มีอยู่ในการพัฒนานวัตกรรมจากภายในขององค์การ รวมทั้งเน้นการใช้วัตถุดิบที่ผลิตขึ้นในท้องถิ่น

(2) เสริมสร้างขีดความสามารถในการฟื้นตัวจากสภาวะวิกฤติได้อย่างรวดเร็ว (Resilience) องค์การที่ใส่ใจดูแลเกี่ยวกับสวัสดิภาพและสวัสดิการของพนักงาน ย่อมส่งผลให้พนักงานมีความผูกพันและทุ่มเทการทำงานเพื่อเอาชนะวิกฤติได้สำเร็จ นอกจากนี้การพัฒนาเป็น

องค์การแห่งการเรียนรู้ ที่จะทำให้องค์การมีขีดความสามารถในการฟื้นตัวจากสภาวะวิกฤติได้อย่างรวดเร็ว

(3) การเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน (Immunity) คือ การดำเนินงานที่ตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลและข้อมูลผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบและรอบด้าน อาทิ ในการขยายกิจการนั้น องค์การจะมีการศึกษาถึงความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจและประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมอย่างละเอียดรอบคอบเพื่อมิให้มีการตัดสินใจที่ผิดพลาดในภายหลังภาวะผู้นำแบบเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการเครือข่ายที่มีความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับเสถียรภาพของเครือข่ายและประโยชน์ระยะยาวมากกว่า เน้นแบ่งปันผลประโยชน์และเอาใจใส่ดูแลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม มีการวางแผนการดำเนินงานที่ละเอียดรอบคอบ ทั้งแผนด้านการผลิต การตลาด การเงิน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการลงทุนเพิ่ม เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์การที่เน้นคุณธรรม แสวงหาและแบ่งปันความรู้ รวมทั้งเสริมสร้างความไว้วางใจต่อกันเป็นสำคัญ การพัฒนาที่สมดุลจึงเป็นผลผลิตของพฤติกรรมแบบพอเพียงโดยผ่านภาคปฏิบัติซึ่งก่อให้เกิดผลลัพธ์ (Outcome) ที่สำคัญคือการพึ่งพาตนเองผลการบริหารงานของผู้นำแบบพื้งก่อให้เกิดความยั่งยืนขององค์การอันจะส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในระดับมหภาค

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการพัฒนาและกระบวนการจัดการองค์การนั้นผู้นำถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการนำพาองค์การไปสู่ความยั่งยืน Hargreaves, A.& Flink (2004: 8-13) ได้เสนอหลักความเป็นผู้นำอย่างยั่งยืน (The Seven Principle of Sustainable Leadership) ดังนี้ (1) ความลุ่มลึก (Depth) เป็นความสามารถของผู้นำในการสร้างสรรค์การเรียนรู้และการดำรงความรู้ไว้ให้ยั่งยืนด้วยการพัฒนาตนเองอย่างไม่หยุดนิ่งด้วยการบูรณาการสติปัญญาและอารมณ์เข้าด้วยกันอย่างสมดุล (2) ความทนทาน (Endurance) เป็นความสามารถในการรักษาความสำเร็จเมื่อเวลาผ่านไปรวมถึงการสร้างทายาทในการสืบทอดความเป็นผู้นำจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง (3) การกระจาย (Breadth) เป็นการกระจายความรับผิดชอบ กระจายอำนาจและผลประโยชน์เพื่อให้สมาชิกในองค์การได้มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ (4) ความยุติธรรม (Justice) เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับสมาชิกในองค์การได้รับผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมจากความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการร่วมกัน (5) ความหลากหลาย (Diversity) เป็นการสร้างบรรยากาศให้สมาชิกในองค์การสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมโดยการเรียนรู้จากกาปฏิบัติและการแนะนำซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในองค์การ (6) ความพร้อมด้านทรัพยากร (Resourcefulness) ผู้นำจะต้องทำหน้าที่จัดหา บริหารทรัพยากรและบำรุงรักษาทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล องค์ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น ให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์การ (7) การอนุรักษ์ (conservation) ผู้นำจำเป็นต้องรู้จักรักษาสิ่งที่มีค่าต่อองค์การไม่ว่าจะเป็นองค์ความรู้ แนวทางการปฏิบัติที่ดี บุคลากรที่มีคุณค่ารวมถึงสิ่งแวดล้อมอื่นๆที่เป็นปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนขององค์การ (ศิลป์ชัย สุวรรณมณี, 2555: 77)

บทสรุป

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดเชิงปทัสฐาน (normative thinking) เป็นแนวคิดที่กล่าวถึงสิ่งที่ควรจะเป็น สิ่งที่เราควรทำและสิ่งที่ควรบรรลุ โดยตั้งบนพื้นฐานของค่านิยมที่เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา หรือเป็นสิ่งที่ถูกที่ควร กล่าวคือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดเพื่อการตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักศีลธรรมและหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้และนำไปประยุกต์ในการดำเนินชีวิตได้จริง เป็นแนวทางที่เหมาะสมทั้งในระดับปัจเจก องค์กร ชุมชนและประเทศ ก่อให้เกิดผลลัพธ์ ความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ มีภูมิคุ้มกันเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง เป็นปรัชญาที่สามารถนำไปใช้ได้ทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับปัจเจก ครอบครัวและชุมชนก่อให้เกิดความสามัคคี ความมั่นคง และความยั่งยืน ตลอดจนเป็นกลยุทธ์การพัฒนาประเทศที่สมดุลเพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ในการพัฒนาประเทศรวมถึงการจัดการองค์การต่างจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย (1) ความพอประมาณ ที่แต่ละองค์การที่จะต้องให้เกิดความสมดุลกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นและบริบทรอบด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ภายใต้การตัดสินใจเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดในภาวะที่ทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด (2) ความมีเหตุผล ในการตัดสินใจในทางการบริหารที่สมเหตุสมผล ความสามารถในการนำทรัพยากรมาใช้ได้อย่างเหมาะสม รวมถึงมีการกระจายทรัพยากรและการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าได้อย่างเหมาะสมที่ส่งผลให้ได้รับอรรถประโยชน์สูงสุด (3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ในการมีความสามารถที่จะปรับตัวให้รู้และเท่าทันความเสี่ยงอันเกิดจากความเปลี่ยนแปลงภายใต้สภาวะวิกฤติ (4) เงื่อนไขความรู้ มีปัญญาและความมีสติ รอบรู้เกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆอย่างรอบด้าน เชื่อมโยงความรู้ด้านต่างๆอย่างรอบคอบและเท่าทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและ (5) เงื่อนไขคุณธรรม ผู้นำองค์การมีคุณธรรมยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งในการบริหารองค์การภายใต้ความหลากหลายความเปลี่ยนแปลงและการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในองค์การเพื่อไปสู่การเป็นองค์การที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชาสภากษัตริย์ขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ .(2560). *การขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชาเพื่อการปฏิรูปประเทศ* .สำนักกรรมการธิการ 1 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- คณะอนุกรรมการส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรและชนบท .(2558).*คู่มือการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคการเกษตรและชนบท และด้านความมั่นคง* .กรุงเทพฯ
- คณะกรรมการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชาสภากษัตริย์ขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ.(2560). *การขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชาเพื่อการปฏิรูปประเทศ* .สำนักกรรมการธิการ 1 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

- จุฑาพรรธ ผดุงชีวิต .(2551). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง:การตีความเชิงวิพากษ์ว่าด้วยมิติทางวัฒนธรรมจากมุมมองหลังสมัยใหม่* . ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ฉลองภพ สุสังกร์กาญจน์ และคณะ.(2552). *วิเคราะห์นโยบายมหาคมิติต่างๆจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2540-2549) เล่ม 2. สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย*
- ปรเมธี วิมลศิริ .(2559).*หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การวางแผนพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน. นนทบุรี:สถาบันพระปกเกล้า*
- ประสพโชค มิ่งสวัสดิ์ . (2551).*ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารเศรษฐกิจ.ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*
- ปรียานุช ธรรมปรียา.(2560). *รายงานสืบเนื่องการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง พัฒนบริหารศาสตร์กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน.ศูนย์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*
- ณัฐพงศ์ ทองภักดี .(2558).*ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐศาสตร์และการบริหารการพัฒนา.คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ .กรุงเทพฯ: ดี พี เอ็ม อาร์ทแอนด์ปริ้น จำกัด*
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2540). *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่แปด พ.ศ. 2535-2539*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2545). *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า พ.ศ. 2540-2549*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2555). *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระองศ์ .(2546).*กรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กลุ่มพัฒนากลอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*
- เสาวณิต จุลวงศ์. (2562). *ทุนนิยมวิพากษ์ในวรรณกรรมไทย . วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ : 14 ฉบับที่ : 1 เลขหน้า : 9-52*
- ศูนย์ศึกษาและพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง .(2551). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา .สำนักพิมพ์ศูนย์ศึกษาและพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง .สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*
- _____. (2017). *The Philosophy of Sufficiency Economy in Thailand: An Innovative Approach for Development Poor Countries*. Politics Administration and Law, 9(special issue), 297-323.

- Bergsteiner, H. and Dharmapiya, P. (2016). “*The Sufficiency Economy Philosophy Process.*” In Avery, G.C. & Bergsteiner, H. (Eds). *Sufficiency Thinking: Thailand’s Gift to an Unsustainable World* (pp. 32-53). Sydney: Allen & Unwin
- Grossman & Founder .(2011). *King Bhumipol Adulyadej , A life , s Work : Thailand Monarchy in Perpective* .Singapore : Editions Didier Miliet.
- John Nirenberg.(2017).*Organizational Implications of Thailand’s Sufficiency Economy Principles (SEP) and Buddhist Economics* .University of Malaya
- Kornkanok Sarapirom¹ and Hiren Sarka .(2018). Study of sufficiency economy philosophy and its impact on individuals, communities and organizations. *Journal of Thai Interdisciplinary Research*.Volume 13 ,Number 1,99.pp.8-12
- Piketty .T . (2014) . *Capital in the Twenty – First Century* . Massachusetts : The Belknap Press of Harvard University Press
- Prasopchoke Mongsawad .(2010). The Philosophy of The sufficiency Economy : Contribution to The Theory of Development .Asia-Pacific Development Journal Vol. 17, No. 1, June 2010 , 123-14
- The Office of the National Economic and Social Development Board. (2005) . Questions about the Philosophy of Sufficiency Economy. Bangkok: The Office of the National Economic and Social Development Board
- Ubonsri & Pannun .(2013). A Study of Applying Sufficiency Economy to Lifestyles and use of Resources at Community Levels. *Procardia Environmental Sciences*, 17, pp.976-983.
- Yves Cabannes & Boaventura de Sousa Santos .(2010). The Sufficiency Economy Philosophy in Non Sila Leng village , northeastern Thailand. United Cities and Local Governments (UCLG)

